

החולץ ליבמתו

פרק רביעי יבמות

מו.

עין משפט גב מצוה

קבו א מיי פ"ג מהל' אסורי ביאה הל' ז סמך לאון קפו תוס' י"ד ס"י רמק ספ"י י"י קב"ב ב מיי שם הלכ"ס ח תוס' שם ס"י"א: קב"ב ג מיי פ"ג מהל' מלאת הלכ"ס י' סמך רעו ספ"י י"ב ק"ד ד מיי פ"טו מהל' אסורי ביאה הל' טו סמך לאון קפו: קל"א ה ו מיי שם הל' טו ומגן שם תוס' א"ש סמך ד ספ"י כ"ט: קל"ב ז מיי שם הל' י' ופ"י הל' א סמך לאון קפו תוס' י"ד סמך רמק ספ"י י"י

תום' חדר קמבאי

וכבר כתבתי מזה כל הצורך בפ"א דמילה: א"י יוחנן בין בארץ בין בחוזה לארץ צריך להביא ראה כשהוא מוחזק בעבוד כוכבים אבל אם אינו מוחזק א"צ להביא ראה. הנה שאמר הוא הפה שהתיר דאי בעי אמר ישראל אני מאבותי. וראה לדבר ההוא עובד כוכבים יהיה אכיל פסחים בירושלים בפרק קמא דפסחים: מעשה באחד שבא לפני ר' יהודה וא"ל נתגירתי בני לבין עצמי וכו' פי' לא היו מוחזקים בו שהוא עובד כוכבים דא"כ היה צריך להביא ראה עליו ועל בניו אלא היו מוחזקים בההה גר. ושאל לו ר' יהודה יש לך עדים כלי' יש לך עדים שנתגירתי בין לבין עצמן אפילו בניו פסולים ואם יש עדים שנתגירתי בפני בניו ע"י כשרים: דק"ל קבל עליו עול מצות שהוריעהו [הנ]ר הוא גר נמור הוא עצמו כשר ומייר שנתגיר הוא ובניו דאם נתגיר הוא לבדו ובא אח"כ על גירות או על בת ישראל הרי בניו כשרים: דק"ל קבל עליו עול מצות שהוריעהו ובהבא על בת ישראל הולך כשר ואם לבתה האמר ר' יהודה בת גר זכר כבת חלל זכר. והוכיח דאמר שהיה ששענו שנתגיר בב"ד פלוני מהימין ליה. ונתיב א"י יהודה נאמן הוא על בנו קטן לאמר שהוא בן גרושה או בן חלוצה ואינו נאמן על בנו גדול. א"י חזיא בר אבא א"י (שמעון) יוחנן לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש אלא קטן ויש לו בנים זהו גדול גדול ואין לו בנים זהו קטן כלומר נאמן הוא על בנו כשאין לו בנים אבל אם יש לו בנים אינו נאמן אפלו אבנו דאביריה המניה רחמנא ולא אבר בריה:

(א) דעמו דנדיעבד אפי' נקלה על מצות גדרה ה' כפניו כ"ד מן סגו ועי' תוס' י"ד סמך רמ"ס ספ"י י"י.

דבר תורה חד נמי כשר הכא מדמינ לגזילות וחלוצות דבעינן שלשה לכ"ע ור' יוחנן דהכא אית ליה צהדיא (י) צירושלמי דשנין שדנו אין דיניהם דין וא"ת ואנן היכי מקבלין גרים הא בעינן מומחין וי"ל דשליחתייהו עבדינן דמשמע נמי בשליחי המגרש (גיטין דף פח: ושם) וכמו שחשו לנעילת דלת בפני לווין חשו נמי לנעילת דלת בפני גרים (ו):

בב"ב חזק' ד'ר. אומר רבינו תם דדוקא דנדיעבד דהוה עובד כוכבים מעיקרא דאי לא הוה ידעינן מהימין מנו דאי בעי אמר ישראל אני דמהימין דמשמע בריש מסכת פסחים (דף ג: ושם) גבי ההוא עובד כוכבים דהוה סליק ואכיל פסחים צירושלים ואין לומר שאני התם דהוה סמכי ארובא דהוה ישראל דהא בכל מקום נמי איכא רובא

דרוב דנדיעבד דתורתא ידות ישראל הם ועוד ראה משמעין דאמר ליה ר"י אי אתה נאמן לפסול את בניך ואיכו גופיה כשר אלא דשוי נפשיה חמיכה דאיסורא אכל אס זכא על צת כהן לא פסלה דפ"י לעיל (ו) ומהיהל דלעיל (דף מה). דל"ל זיל גלי אין ראה דמק לא היו צודקים אלא אס הוא ישראל אלא לאו אכל דמשפחתו לא היו צודקין: גרים ואע"ג דחזוהי הגוף היא בעיה ריבויא כיון דכתיב דל"ל דאשכחן כסוף פ"ק דקידושין (דף נח:)

גבי שילוח עבדים והשטמת כספים הרי נמי צל"ל שיש להלמא דאי צונו משום דאיכא שצחא דל"ל שצחא דהוה דתימא לא דהימניה. ויש ספרים דגרסי מהו דמימא ליהמניה ור"פ ליהמניהו כעד מפי עד: י"ש ד"ך עדים. פירוש שנתגירתי צינן לצינ עמנן ותימא מיהא אי הא דבעינן ג' היינו דוקא לכחלה אכל דיעבד חד נמי כשר א"כ אס יש לו עדים לאו צינן לעמנו הוא:

נאמן אתה דפסול עצמך בוי. היינו דוקא צמילי דמשוי נפשיה חמיכה דאיסורא אכל אס זכא על צת כהן לא פסלה דפרישית לעיל כסוף פ"ק שני (דף כה: ושם) וא"ת היכי דמי אס אשמו עובדת כוכבים ממה נפשך צינו פסולים דאין קרו צנן אלא צנה ואס הימיה אשמו ישראלית ממה נפשך צינו כשרים דק"ל (לעיל דף מה). עובד כוכבים ועבד הבא על צת ישראל הולך כשר ואם לבתה האמר ר' יהודה בת גר זכר כבת חלל זכר. והוכיח דאמר שהיה ששענו שנתגיר בב"ד פלוני מהימין ליה. ונתיב א"י יהודה נאמן הוא על בנו קטן לאמר שהוא בן גרושה או בן חלוצה ואינו נאמן על בנו גדול. א"י חזיא בר אבא א"י (שמעון) יוחנן לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש אלא קטן ויש לו בנים זהו גדול גדול ואין לו בנים זהו קטן כלומר נאמן הוא על בנו כשאין לו בנים אבל אם יש לו בנים אינו נאמן אפלו אבנו דאביריה המניה רחמנא ולא אבר בריה:

סבר לה כרבי עקיבא דלמר אין קידושין תופסין צמייצי לאון: כך נאמן אדם לומר זה בן גרושה ר' אליהו מפרש"ס מפרש דנפקא לן מדרבינו זנון וכן משמע צירושלמי דפרק גמרא דקידושין ולשון הש"ס לא משמע הכי דקמתי כשם שצמין אדם לומר זה בני כבור משמע דמינה גמר וי"מ דטעמא דר' יהודה דמשמע ליה קרא דנאמן אדם לומר זה בני כבור אשמו על צת כהן לא פסלה דפרישית לעיל כסוף פ"ק שני (דף כה: ושם) וא"ת היכי דמי אס אשמו עובדת כוכבים ממה נפשך צינו פסולים דאין קרו צנן אלא צנה ואס הימיה אשמו ישראלית ממה נפשך צינו כשרים דק"ל (לעיל דף מה). עובד כוכבים ועבד הבא על צת ישראל הולך כשר ואם לבתה האמר ר' יהודה בת גר זכר כבת חלל זכר. והוכיח דאמר שהיה ששענו שנתגיר בב"ד פלוני מהימין ליה. ונתיב א"י יהודה נאמן הוא על בנו קטן לאמר שהוא בן גרושה או בן חלוצה ואינו נאמן על בנו גדול. א"י חזיא בר אבא א"י (שמעון) יוחנן לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש אלא קטן ויש לו בנים זהו גדול גדול ואין לו בנים זהו קטן כלומר נאמן הוא על בנו כשאין לו בנים אבל אם יש לו בנים אינו נאמן אפלו אבנו דאביריה המניה רחמנא ולא אבר בריה:

סבר לה כרבי עקיבא דלמר אין קידושין תופסין צמייצי לאון: כך נאמן אדם לומר זה בן גרושה ר' אליהו מפרש"ס מפרש דנפקא לן מדרבינו זנון וכן משמע צירושלמי דפרק גמרא דקידושין ולשון הש"ס לא משמע הכי דקמתי כשם שצמין אדם לומר זה בני כבור משמע דמינה גמר וי"מ דטעמא דר' יהודה דמשמע ליה קרא דנאמן אדם לומר זה בני כבור אשמו על צת כהן לא פסלה דפרישית לעיל כסוף פ"ק שני (דף כה: ושם) וא"ת היכי דמי אס אשמו עובדת כוכבים ממה נפשך צינו פסולים דאין קרו צנן אלא צנה ואס הימיה אשמו ישראלית ממה נפשך צינו כשרים דק"ל (לעיל דף מה). עובד כוכבים ועבד הבא על צת ישראל הולך כשר ואם לבתה האמר ר' יהודה בת גר זכר כבת חלל זכר. והוכיח דאמר שהיה ששענו שנתגיר בב"ד פלוני מהימין ליה. ונתיב א"י יהודה נאמן הוא על בנו קטן לאמר שהוא בן גרושה או בן חלוצה ואינו נאמן על בנו גדול. א"י חזיא בר אבא א"י (שמעון) יוחנן לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש אלא קטן ויש לו בנים זהו גדול גדול ואין לו בנים זהו קטן כלומר נאמן הוא על בנו כשאין לו בנים אבל אם יש לו בנים אינו נאמן אפלו אבנו דאביריה המניה רחמנא ולא אבר בריה:

כל מקום שאסך. ולקמן פריך הא אפיקתיה: ל"ד לנציה ראה. שצ"ד נגמירי שמה גבשוני מהול הוא ומשום שצחא דל"י הוא דקאמר הכי ומשקר: ה"ג מהו דסימא לא ניהמניה: [ב] מעמד. גר ותושב וחי עמך (ויקרא כה): דליכא עובד. דפסק חלצ דהש: דקמסייעי קראי. דהא עמך כל

מקום שאסך משמע ואפילו צל"ל וצאלכס למה לי אלא לאו ארביה קאי דצל"ל צריך להציה ראה ולא בחוזה לארץ: מדרבינו (ג) גר אכל ושפטתם מכלן אמר ר' יהודה גר צני צית דין: יכיה. את הצכור צן השנואה יכיר: יעינו לאחריס. שסם אין צ"ד מכירס אומן נאמן עליו אצוי לומר זה בני כבור ליטול פי שנים: צן גרושה הוא. וכהן חלל הוא: ואין עדום לעובד כוכבים.

הואלי וצניך מוחזקין ככשרות אין אתה נאמן להעיד עליהן ולפסול: לפסול אס צניך. דנפקא לן מיכיר ואי אתה נאמן לפסול את בני צניך: והלכא כרז נחמן. דלמר לצדרי עובד כוכבים הוא ואין עדות לעובד כוכבים ואפילו אצניס לא מהימן: והפניא כרבינא. דנאמן הוא על צנו קטן שאין לו בנים וקס"ד דהא מתני' בגר שצ"ד ואמר גר אני קמייירי: הסיא. דקמתי נאמן הוא על צנו קטן: לענין יכיר. מניא אהיהל מתני' דמיכיר קאי דקמתי וכשם שנאמן אדם לומר זה בני כבור כך נאמן לומר זה בני כבור ושלם קמתי דנאמן הוא על הקטן דהא ישראל הוא ויש לו עדות והמורה האמנימו על צנו ולא על צנו אכל גבי גר אפילו אצנו לא מהימן דאין עדות לעובד כוכבים: וסחופין. פסלים וכפופין כמו סחופי כסא (שבת דף טו:) כפיי"ת הכלי: ואינו כדאי. ואינו ראוי להסתפק צנרת ומי יתן ואוכה לכן: ומודיעים אומר. לקמן מפרש טעמא דכולה מתני': לא

או בן חלוצה הוא וחכ"א אינו נאמן א"ר נחמן בר יצחק ה"ק ליה לדברך עובד כוכבים אתה ואין עדות לעובד כוכבים רבינא אמר הכי קאמר ליה יש לך בנים הן יש לך בני בנים הן א"ל נאמן אתה לפסול בניך ואי אתה נאמן לפסול בני בניך תניא נמי הכי ר' יהודה אומר דנאמן אדם לומר על בנו קטן ואין נאמן על בנו גדול ואמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש אלא קטן ויש לו בנים זהו גדול גדול ואין לו בנים זהו קטן והלכתא כוותיה דרב נחמן בר יצחק והתניא כוותיה דרבינא יהוה לענין יכיר איתמר תנו רבנן יגר שבא להתגיר בזמן הזה אומרים לו מה ראת שבת להתגיר אי אתה יודע שישאל בזמן הזה דוויים דחופים סחופים ומזורפין ויסורין באין עליהם אם אומר יודע אני ואינו כדאי מקבלין אותו מיד ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות ומודיעין אותו עון לקט שכחה ופאה ומעשר עני ומודיעין אותו ענישן של מצות אומרים לו הוי יודע שעד שלא באת למדה זו אכלת חלב אי אתה ענוש ברת חללת שבת אי אתה ענוש סקילה ועכשיו אכלת חלב ענוש ברת חללת שבת ענוש סקילה וכשם שמודיעין אותו ענישן של מצות כך מודיעין אותו מתן שכרן אומרים לו הוי יודע שהעולם הבא אינו עשוי אלא לצדיקים וישראל בזמן הזה אינם יכולים לקבל

לא סבר לה כרבי עקיבא דלמר אין קידושין תופסין צמייצי לאון: כך נאמן אדם לומר זה בן גרושה ר' אליהו מפרש"ס מפרש דנפקא לן מדרבינו זנון וכן משמע צירושלמי דפרק גמרא דקידושין ולשון הש"ס לא משמע הכי דקמתי כשם שצמין אדם לומר זה בני כבור משמע דמינה גמר וי"מ דטעמא דר' יהודה דמשמע ליה קרא דנאמן אדם לומר זה בני כבור אשמו על צת כהן לא פסלה דפרישית לעיל כסוף פ"ק שני (דף כה: ושם) וא"ת היכי דמי אס אשמו עובדת כוכבים ממה נפשך צינו פסולים דאין קרו צנן אלא צנה ואס הימיה אשמו ישראלית ממה נפשך צינו כשרים דק"ל (לעיל דף מה). עובד כוכבים ועבד הבא על צת ישראל הולך כשר ואם לבתה האמר ר' יהודה בת גר זכר כבת חלל זכר. והוכיח דאמר שהיה ששענו שנתגיר בב"ד פלוני מהימין ליה. ונתיב א"י יהודה נאמן הוא על בנו קטן לאמר שהוא בן גרושה או בן חלוצה ואינו נאמן על בנו גדול. א"י חזיא בר אבא א"י (שמעון) יוחנן לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש אלא קטן ויש לו בנים זהו גדול גדול ואין לו בנים זהו קטן כלומר נאמן הוא על בנו כשאין לו בנים אבל אם יש לו בנים אינו נאמן אפלו אבנו דאביריה המניה רחמנא ולא אבר בריה:

סבר לה כרבי עקיבא דלמר אין קידושין תופסין צמייצי לאון: כך נאמן אדם לומר זה בן גרושה ר' אליהו מפרש"ס מפרש דנפקא לן מדרבינו זנון וכן משמע צירושלמי דפרק גמרא דקידושין ולשון הש"ס לא משמע הכי דקמתי כשם שצמין אדם לומר זה בני כבור משמע דמינה גמר וי"מ דטעמא דר' יהודה דמשמע ליה קרא דנאמן אדם לומר זה בני כבור אשמו על צת כהן לא פסלה דפרישית לעיל כסוף פ"ק שני (דף כה: ושם) וא"ת היכי דמי אס אשמו עובדת כוכבים ממה נפשך צינו פסולים דאין קרו צנן אלא צנה ואס הימיה אשמו ישראלית ממה נפשך צינו כשרים דק"ל (לעיל דף מה). עובד כוכבים ועבד הבא על צת ישראל הולך כשר ואם לבתה האמר ר' יהודה בת גר זכר כבת חלל זכר. והוכיח דאמר שהיה ששענו שנתגיר בב"ד פלוני מהימין ליה. ונתיב א"י יהודה נאמן הוא על בנו קטן לאמר שהוא בן גרושה או בן חלוצה ואינו נאמן על בנו גדול. א"י חזיא בר אבא א"י (שמעון) יוחנן לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש אלא קטן ויש לו בנים זהו גדול גדול ואין לו בנים זהו קטן כלומר נאמן הוא על בנו כשאין לו בנים אבל אם יש לו בנים אינו נאמן אפלו אבנו דאביריה המניה רחמנא ולא אבר בריה:

(א) ונכתיב ט. ושי"ג, (ב) קידושין עד. פח: פ"ב קס: א [ועי' תוס' קידושין: סב: ד"ה גר, (ד) שייך לעמוד הקודם, (ה) ז"ל ואלא ס"ס מ"א,]

תורה אור השלם

1. וצאצא את שפטיכם בעת ההוא לאמר שמע בין אדוכם ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו: דברים א טו 2. כי את הברך בן השנואה יכיר למה לי פ"י שנים בכל אשר יצא לא משפט הברכה: דברים כ"ז

גליון הש"ס

גמ' א"ל נאמן אתה לפסול את עצמך. ע"י ממונות ה"ע מ"ה"ה ה"י שאלתי: שם ו"א אתה נאמן לפסול את בניך. ע"י לעיל סה ע"ב מ"ה"ה ה"ה כ"י יוסף: תום' (א) ה"ה במוחזק לך וכו' דרוב הבאין וכו'. עי' ירושלמי כ"פ ד"ה ונקבין עדה ש"ט: ד"ה נאמן אתה לפסול וכו' דמשוי נפשיה חמיכה דאיסורא. ע"י ממדעי סוף פירקין:

הגהות הב"ח

(א) גמ' קמ"ל בארבעים אל: (ב) שם הא סמך בארבעים האו: (ג) רש"י ד"ה מדרבינו גרז: אכל: (ד) תום' ד"ה משפט (נעמוד הקודם) אית ליה כהניל. י"ב ע"י פסוקים צ' ע"ב מ"ה"ה דכ"ה הלל: ע"י מוחזק וכו' (ה) כ"ה מוחזק וכו' כ"ה לעיל י"ב כ"פ ע"י דף כה ע"ב ד"ה למה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מעמד. ז"ל מלכתס (דכתיב נמור וכו' יגור כ"י הגר אלכס וכו' צמורת כהניס ומ"ש רש"י הוא ממו: [ב] רש"י ד"ה מעמד ט' עד ס"ה: נממק:

מוסף רש"י

יכיר. קרא ימילא האו (רש"י ב"ב כ"ב). נאמן אדם לומר זה בני כבור. ואף על פי שמוחזקין אחר צמייצי (שם) בני בן גר גרושה הוא. לאמר שגרושה המוכריה וילדה לו זה. לא שצ"ד אשמו גרושה אשמו הוא המוכריה יכיר, מה לי כבור מה לי לצד אחר (שם) בן גרושה הוא. וחלל הוא או בן חלוצה הוא. בן חלוצה חלל מדרבנן. גריה חלוצה אנו גרושה ואפי"ן דנפקא לן גרושה ואפי"ן דנפקא לן גרושה. הא תמינן האם דקרא אשמתא עגלמא (ב"ב שם) וחכ"א אינו נאמן. לא צכור ולא חלל וכו' שמוחזקין באתר שהוא צבור, וקרא מוין צריך היכר. כגון שצ"ד מחדש צכ"ל ואין מוחזקין באתר מן מי הכבור ומי הפשוט הם והוא אכ מהימן (שם)